

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgisi Ve Alışkanlıkları

Pre-Service Classroom Teachers' Reading Interests And Habits

Metin ELKATMIŞ

*Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği
ABD, Kırıkkale, Türkiye*

Makalenin Geliş Tarihi: 23.09.2013

Yayına Kabul Tarihi: 10.03.2015

Özet

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarını çeşitli değişkenler açısından belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırma betimsel nitelikte olup ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmaya Orta Anadolu'da bir üniversitenin Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 157 öğretmen adayı katılmıştır. Veriler; bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi, tukey testi ile ki kare testi (χ^2) kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, öğretmen adaylarının okuma ilgisi puanlarının cinsiyet, öğretim türü, mezun olunan okul türü, gelir düzeyi ile babanın eğitim düzeyine göre değişmediği görülürken, anneleri farklı öğrenim düzeylerine sahip katılımcılar arasında anlamlı biçimde farklılaştığı bulunmuştur.

***Anahtar Kelimeler:** Sınıf Öğretmeni Adayı, Okuma ilgisi, Okuma Alışkanlığı*

Abstract

The aim of this research is to determine pre-service classroom teachers' reading interests and habits with respect to various variables. To this aim, the research was designed in the descriptive pattern using relational screening model. In the research, 157 pre-service classroom teachers from the Faculty of Education of a university in central Anatolia participated. Data were analyzed using independent samples t-test, one-way variance analysis, Tukey test and chi square (χ^2) test. It was found, at the end of the research, that pre-service teachers' reading interest scores do not differ with respect to the variables of gender, type of education, type of previous educational institution, income level and father's educational background, whereas it was found that these scores significantly differ between participants whose mothers' have different educational backgrounds.

***Keywords:** Pre-Service Classroom Teacher, Reading Interest, Reading Habit*

1. Giriş

Bilimden tekniğe, sanattan spora hemen her alanda yaşanan hızlı değişim bir yandan uygarlığı bilgi ve teknoloji çağına taşıyıp insanlığa yeni fırsatlar sunarken diğer yandan da insanın değişimi yakalamasını güçleştirmekte ve buna bağlı olarak da insanı, bilgi-birey, bilgi-toplum ilişkileri üzerinde yeniden düşünmeye zorlamaktadır. Söz konusu değişim hayatın her alanında bireyi ve kitleleri çok miktarda ve farklı türden bilgiyle karşı karşıya getirmektedir. Bireylerin sürekli yenilenecek artan bilgi, düşünce ve teknolojilerden haberdar olması, edindiği bilgiyi işleyerek anlam yüklemesi ve ürüne dönüştürmesi gerekmektedir. Bununla birlikte sürekli yenilenecek artan bilgi ve teknoloji, ilgilerimizi, beğenilerimizi ve alışkanlıklarımızı da derinden etkilemektedir. Çağın gerçeklerine uyum sağlamanın yolu ise tüm bilgi ve becerilerimizin kaynağı olan okuma becerisine sahip olmaktan geçmektedir.

İnsanı ve hayatı tanımanın, anlamının ve anlamlandırmanın temel dinamiği olan okuma üzerine çok sayıda tanıma rastlamak mümkündür. Geçmişte okuma sembollerin şifresini çözerek algılama süreci (Güneş, 2007; Bamberger, 1990) olarak görülürken günümüzde, ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasında etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci olarak değerlendirilmektedir. Tanımdan da anlaşılacağı gibi okuma, yalnızca okunanı anlama değildir; aynı zamanda anlam inşa etme sürecidir. Bu yönüyle bakıldığında okuma bir iletişim, bir algılama, bir öğrenme, bilişsel, duyuşsal ve devinışsel boyutları olan son derece özel, karmaşık ve zihinsel bir süreçtir. Bu gerçeği Goethe “Okumayı öğrenmek sanatların en zorudur. Ben bu işe yaşamımın seksen yılını verdim, yinede tam olarak öğrendiğimi söyleyemem” sözleriyle hem işin zorluğuna hem de sanatsal yönüne dikkat çekmektedir. Kişisel, sosyal ve siyasal açıdan pek çok yararı olan okuma ancak planlı ve devamlı olduğu zaman anlam kazanmaktadır. Literatürde okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okuma İlgi: İlgi “belirli bir olay veya etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik tanıma” (Türk Dil Kurumu, 1998) olarak açıklanmaktadır. Okuma ilgisi ise; bir kimsenin okumaya, belirli okuma parçalarına, araç ve gereçlerine karşı gösterdiği ilgi ve alaka olarak tanımlanmaktadır (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976). Genel anlamda kişinin okumaya gösterdiği yakınlık derecesi okuma ilgisidir diyebiliriz. Yılmaz (2004) bireyin okuma ilgisini kazanmasında çocukluk, gençlik ve yetişkinlik olmak üzere üç dönemin; ebeveyn, öğretmen ve arkadaş olmak üzere de üç grup etmenin etkili olduğunu belirtir. Dönemler içinde özellikle çocukluğun, bu alışkanlığı kazanmadaki önemi birçok uzman tarafından vurgulanmaktadır (Ungan, 2008; Ersoy, 2007; Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008). Küçük yaştan itibaren çok sayıda kitap okuyarak kazanılacak okuma becerisi kişilerin okumaya olan ilgilerini ve sevgilerini arttıracaktır. Okuma ilgilerinin artması ise okuma alışkanlığının da gelişmesini tetikleyecektir. Bu açıdan okuma alışkanlığının gelişmesinde okumaya ve kitaba karşı içten gelen bir ilginin olması gerekir. Kişilerin kitaba ve okumaya ilgi duymalarını sağlayan birtakım genel ihtiyaçlar vardır. Söz konusu bu

ihtiyaç ve güdü kaynaklarını; eğlenmek, ruhsal yönden gelişmek, kendini gerçekleştirmek, tutumları güçlendirmek, yeni bilgiler edinmek, eski bilgileri örgütlemek ve psikolojik savunma mekanizmalarını kullanmak şeklinde sıralanmaktadır (Dökmen, 1990: 399-401).

Okuma Alışkanlığı; alışkanlık kavramı bir şeyin sürekli ve düzenli olarak tekrarlanması sonucu edinilen karakteristik davranış biçimi anlamına gelmektedir. Okuma alışkanlığı ise, kişilerin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmalarını sağlamak için kazanmaları gereken önemli bir beceri olarak görülmektedir (Gönen ve diğ., 2004). Bir başka tanımda ise, bireyin bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılanması sonucu okuma eylemini yaşam boyu, sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesi (Yılmaz, 1993; Saracaloğlu ve diğ., 2003) olarak ifade edilmektedir. Bircan ve Tekin'e (1989) göre ise "okumayı ihtiyaç haline getirme, yaşamın bir parçası olarak görme olarak açıklanmaktadır. Yapılan tanımlara bakıldığında okuma alışkanlığının içsel bir dürtü ile sürekli yinelenen, düşünsel bir eylem ve yaşam tarzı olduğunu söyleyebiliriz.

Dökmen (1994) ise okuma alışkanlığını tanımlamada yararlanılabilecek bazı ölçütleri şöyle sırlamaktadır; (1) Okuyucunun ne tür yayınlar okuduğu, (2) Ne sıklıkla okuduğu, hangi türleri ne oranda okuduğu, (3) Bir seferde aralıksız ne kadar okuyabildiği, (4) Yılın, haftanın ya da günün hangi zamanlarında okumayı tercih ettiği, ne zamanlar neleri okumaktan hoşlandığı, (5) Okuduğu kitapları hangi yolla elde ettiği (satın almak, ödünç almak veya kütüphanede okumak yollarından hangisini/hangilerini tercih ettiği), (6) Okuma sırasında kullandığı stratejiler, (7) Kitap okurken müzik dinlemek gibi başka bir uğraşa bulunup bulunmaması gibi unsurlardır.

Kişisel ve toplumsal açıdan çağdaşlığın ve gelişmişliğin bir göstergesi olan okuma alışkanlığının kazanılması belli bir süreci gerektirmektedir. Kişinin temel okuma becerisini kazanmasını takip eden birinci adımdan sonra okumanın önemini fark etmesi ve bu fark edışı ilgiye dönüştürmesi gerekmektedir. İlgi, inceleme isteğine, okumaya ve sürekli yinelenen bir okumaya dönüşecektir (Yılmaz, 1993). Böylece okuma sürekliliği olan bir yaşam tarzı haline gelecektir. Genel olarak bu çerçevede şekillenen ve gerçekleşen okuma alışkanlığı küçük yaşlardan itibaren başlayan oldukça zor bir duyuşsal yetidir. Söz konusu alışkanlığın kazandırılması ve geliştirilmesinde birçok öğenin, kurumun ve kişinin etkisi olduğu bilinmektedir.

Alışkanlıkların kazanılmasında kritik dönem çocukluk olduğu düşünülürse bu döneme etkisi olan en güçlü kurum da okul ve öğretmen olacaktır. Özellikle temel okuryazarlığın öğrenildiği yıllar olan ilkokul çağı okumaya karşı ilginin ve sevginin biçimlendiği, okuma alışkanlığının temelinin atıldığı bir dönemdir. Dolayısıyla bu kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin söz konusu ilgi ve alışkanlığın geliştirilmesinde ilk elden sorumluluk sahibidirler. Bu açıdan sınıf öğretmenleri sadece okumayı öğretmeyi değil okumaya karşı olumlu ilgi, tutum ve alışkanlığın geliştirilmesini de sağlamalıdır. Okuma yazma belli adım ve yöntemlerle gerçekleşen son derece

basit bir öğrenme alanıdır. Zor olan ise okuma ilgi ve alışkanlığını kazandırarak onu sürekli kılmaktır. Nitekim Uluslararası Eğitim Başarılarını Belirleme Kuruluşunun (IEA), Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi (PIRLS) çerçevesinde 2003 yılında yaptığı çalışmada Türk çocuklarının okumadığını ortaya koymuştur. Bu açıdan eğitim sistemimiz öğrencilere sadece okumayı öğretmekte; ama okuma alışkanlığını kazandırmada yetersiz kalmaktadır.

Öğretmenlerin bu alışkanlığı kazandırmaları ise her şeyden önce kendilerinin bu tür bir alışkanlık sahibi olmalarına bağlıdır (Gömlüksiz, 2004). Ne var ki öğretmen adaylarının yeterli düzeyde okuma ilgi ve alışkanlığının olmadığını ortaya koyan pek çok araştırma sonucu da yer almaktadır (Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Olsen ve Gillis, 1983; Gömlüksiz ve Telo, 2003; Yılmaz Aydın, 2006; Sağlam ve diğ. 2007). Ülkemiz genelinde de okumaktan zevk alabilen insanların sayısı fazla değildir. Gerek gençler ve öğrenciler (ilk, orta, lise, üniversite öğrencileri) (Esgin ve Karadağ, 2000; Sağlamtuğ, 1990; Odabaş ve diğ., 2008) gerekse genel halk kesiminde yapılan araştırma bulgularının hemen hepsi Türk halkının okuma alışkanlığının oldukça zayıf olduğunu ortaya koymaktadır (Özdemirci, 1990, Yılmaz, 1995). Öyle ki Türkiye’de okuma alışkanlığının gelişmesi bir tarafa her geçen yıl gerilediğini gösteren veriler şu şekilde ortaya konmuştur: 1965’te kitap okuyanların oranı %27, 1980’de % 5,7, 1990’da % 2,5, 1997’de ise % 3,5’tir (Cumhuriyet Gazetesi, 1998). Sahip olunan okuryazarlık becerisinin geliştirilerek okuma alışkanlığının yerleşmesini sağlamak sadece kişisel gelişimin değil, sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın da en büyük itici gücü olacaktır. Bu açıdan okuma alışkanlığı ile gelişmişlik düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Okuma ilgi ve alışkanlıkları ile ilgili araştırmalar düzenli aralıklarla yapılarak toplumsal gelişimin yönü takip edilmelidir. Özellikle sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının yakından takip edilerek geliştirilmesi amaçlanmalıdır. Literatürde söz konusu alanla ilgili yapılan araştırmalar da oldukça sınırlı sayıdadır. Bu nedenle sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının düzeyini çeşitli değişkenler açısından belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, alanla ilgili çalışmalara katkı sağlayacağı düşüncesiyle önemli görülmektedir. Buna göre araştırmada;

Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi puanları;

Cinsiyetlerine,

Öğretim türüne,

Mezun olunan okul türü,

Anne eğitim durumu,

Baba eğitim durumu,

Aile gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

Sınıf öğretmeni adaylarının, okuma alışkanlıkları;

Cinsiyetlerine,

Öğretim türüne,

Mezun olunan okul türü,

Anne eğitim durumu,

Baba eğitim durumu ,

Aile gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

Araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıkları çeşitli değişkenler açısından incelenerek karşılaştırması yapılmıştır. Bu nedenle araştırma betimsel nitelikte olup ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modelinde, iki ya da daha çok sayıda değişken arasında değişimin varlığı veya derecesi herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelenmesi amaçlanır (Karasar, 1999; Büyüköztürk vd. 2008).

2.1 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında, Orta Anadolu'da bir üniversitenin Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı dördüncü sınıf öğrencileri (n= 205) oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrenciler tesadüfi yolla seçilmiştir. Buna göre Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 4. sınıf normal öğretim öğrencileri (n= 77) ve ikinci öğretim (n=80) olmak üzere toplam 157 öğrenciden (113 Kadın 41 Erkek) oluşmaktadır.

2.2 Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Dökmen (1994) tarafından geliştirilen “Okuma İlgi Ölçeği” ile “Okuma Alışkanlığı Yetişkinler Formu Anketi” kullanılmıştır.

Okuma İlgi Ölçeği: Dökmen (1994) tarafından geliştirilen araç 20 maddeden oluşmaktadır. 5’li Likert tipi ölçeğin test- tekrar test güvenilirliği $r = .78$ olarak bulunmuştur. Bir katılımcının ölçeğin tüm maddelerinden aldığı puanların toplamı, o bireyin okuma ilgisi ölçeğinden aldığı toplam puandır. Ölçekten alınabilecek puanlar ise 20 ve 100 puan arasında değişmekte olup, yüksek puan sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgilerinin de yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Eldeki araştırmada ise güvenilirlik katsayısı öğretmen adayları için $r = .76$ olarak hesaplanmıştır.

Okuma Alışkanlığı Yetişkinler Formu Anketi: Dökmen (1994) tarafından lise ve üniversite öğrencilerine uygulanarak geliştirilen anket 17 maddeden oluşan bir ölçme aracıdır.

Alanda anket uygulaması sonucu elde edilen veriler SPSS 19.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi, tukey testi ile ki kare testinden faydalanılmıştır. Skewness ve Kurtosis testleri ile normalliklerine bakılıp bağımsız t testi ile tekyönlü varyans analizi yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1 Birinci Alt Problem Cümlesine İlişkin Bulgular

Aşağıda, sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarına ilişkin bulgular, önceden belirlenen değişkenler doğrultusunda incelenmiş olup sırasıyla yer verilmiştir. Buna göre birinci alt probleme ilişkin veriler *F* ve *t* testi ile analiz edilmiş ve Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1. Okuma İlgisi Puanlarının Cinsiyet, Öğretim Türü, Mezun Olunan Lise Türü, Aile Gelir Durumu ile Anne ve Babanın Eğitim Durumuna Göre *F* ve *t*-testi Sonuçları

Cinsiyet	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kadın	113	2.8853	0.64106	1.638	0.104
Erkek	41	2.6900	0.68992		
Öğretim Türü	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
1. Öğretim	76	2.8187	0.62479	-0.257	0.797
2. Öğretim	80	2.8458	0.68618		
Mezun Olunan Lise	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Genel lise	60	2.8929	0.66034	0.667	0.616
Öğretmen lisesi	6	2.6583	0.94150		
Anadolu lisesi	67	2.8139	0.63391		
Özel lise	5	2.4484	0.44618		
Diğer	16	2.8459	0.70572		
Ailenin Gelir Durumu	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
< 600	13	2.7364	0.84194	1.005	0.407
601-1200	59	2.7435	0.58056		
1201-1800	44	2.8503	0.67523		
1801-2400	30	2.9442	0.68118		
2401 TL ve +	9	3.1222	0.65865		
Annenin Eğitim Durumu	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Okuryazar değil	15	2.5095	0.50745	4.249	0.006
İlköğretim	112	2.7904	0.63106		
Lise	25	3.1366	0.70631		
Yükseköğretim	5	3.2900	0.65134		
Babanın Eğitim Durumu	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Okuryazar değil	2	2.8250	0.45962	0.553	0.697
İlköğretim	79	2.7638	0.63051		
Lise	48	2.9227	0.72883		
Yükseköğretim	25	2.9100	0.62650		
Lisansüstü	2	2.6750	0.03536		

**p*<0,05

Tablo 1 incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgisi toplam puanları cinsiyet, öğretim türü, farklı tür okullardan mezun olma, farklı gelir düzeyine sahip olma ile babanın eğitim düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Bu araştırma sonucuna göre okuma ilgilerinin sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyet, öğrenim gördükleri öğretim türü, mezun olunan lise türü, ailenin gelir düzeyi ile babanın eğitim düzeyinden bağımsız olduğu şeklinde yorumlanabilir. Buna karşın okuma ilgisi toplam puanları, anneleri farklı öğrenim düzeylerine sahip katılımcılar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı ($F=4.249$, $p=0.006$) görülmektedir. Söz konusu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Okuma İlgi Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Tukey Testi Sonuçları

	(I) Öğretim	(J) Öğrenim	Ortalama fark (I-J)	p
<i>Okuma ilgisi</i>	Okuryazar değil	İlköğretim	-0.28092	0.375
		Lise	-0.62716*	0.015
		Yükseköğretim	-0.78053	0.084
	İlköğretim	Okuryazar değil	0.28092	0.375
		Lise	-0.34624	0.069
		Yükseköğretim	-0.49961	0.315
	Lise	Okuryazar değil	0.62716*	0.015
		İlköğretim	0.34624	0.069
		Yükseköğretim	-0.15337	0.960
	Yükseköğretim	Okuryazar değil	0.78053	0.084
		İlköğretim	0.49961	0.315
			Lise	0.15337

Tukey tablosunda görüldüğü üzere; anne öğrenim düzeyi lise olan katılımcıların okuma ilgisi düzeyleri, okuryazar olmayan katılımcılara göre daha yüksektir.

3.2 İkinci Alt Problem Cümlesine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarına ilişkin bulgular okunan materyal türleri ve sıklığı açısından ele alınarak χ^2 testi ile analiz edilmiş, sonuçlar Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okudukları Materyal Türleri ve Sıklığına İlişkin Sonuçlar

Okuma Materyal Türü	Min.	Maksi.	Ort.	SS
Gazete	1.00	4.00	2.6883	0.71875
Mizah dergisi	1.00	4.00	1.8882	0.85000
Bilim teknik dergisi	1.00	4.00	1.8158	0.79252
Çeşitli dergiler	1.00	4.00	2.2252	0.79307
Sanat kitapları (Hikaye, roman vb.)	1.00	4.00	2.6710	0.90532
Kültür kitapları (deneme vb.)	1.00	4.00	1.8609	0.82494
Bilimsel kitaplar	1.00	4.00	1.7697	0.75879
Genel	1.14	4.00	2.1486	0.51457

Okuma alışkanlığı ölçeğine ilişkin Tablo 3’deki veriler incelendiğinde, katılımcıların en çok tercih ettikleri okuma materyalinin 2,68 yanıt ortalaması ile “Gazete” olduğu görülürken en az tercih edilen materyal türünün ise 1,76 yanıt ortalaması ile “Bilimsel kitaplar” olduğu belirlenmiştir. Buna göre sınıf öğretmeni adayları sırasıyla gazete, sanat kitapları, çeşitli dergiler, mizah dergisi, kültür kitaplar, bilim teknik dergisi ve bilimsel kitaplar okumaktalar.

Okunan materyal türü ve sıklığı cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, gazetelerde ($\chi^2=5.4685$, $p=.278$), mizah dergilerinde ($\chi^2=3.7674$, $p=.670$), çeşitli dergilerde ($\chi^2=4.4157$, $p=.658$), kültür kitaplarında ($\chi^2=3.7176$, $p=.833$), okuma durumu istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır. Buna karşın kadın katılımcıların sanat kitaplarını ($\chi^2=5.0714$, $p=.001$), tercih etme düzeyleri erkeklere göre daha yüksek iken erkek katılımcıların da bilimsel kitap ($\chi^2=3.6881$, $p=.027$), tercih etme düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tercih edilen materyal türü ve sıklığı öğretim türüne göre incelendiğinde gazetelerde ($\chi^2=5.3986$, $p=.991$), mizah dergilerinde ($\chi^2=3.7922$, $p=.366$), bilim teknik dergisinde ($\chi^2=3.6371$, $p=.223$), çeşitli dergilerde ($\chi^2=4.4371$, $p=.405$), sanat kitaplarında ($\chi^2=5.3356$, $p=.574$), kültür kitaplarında ($\chi^2=3.702$, $p=.379$), bilimsel kitaplarda ($\chi^2=3.5474$, $p=.584$), okuma durumunun farklılaşmadığı saptanmıştır.

Farklı tür okullardan mezun olan katılımcılar arasında tercih edilen materyal türü ve sıklığı incelendiğinde ise gazetelerde ($\chi^2=13.8638$, $p=.173$), mizah dergilerinde ($\chi^2=8.5334$, $p=.242$), bilim teknik dergisinde ($\chi^2=9.487$, $p=.155$), çeşitli dergilerde ($\chi^2=11.6968$, $p=.173$), sanat kitaplarında ($\chi^2=11.1442$, $p=.199$), kültür kitaplarında ($\chi^2=8.6742$, $p=.584$), bilimsel kitaplarda ($\chi^2=8.6741$, $p=.147$), okuma durumunun istatistiksel olarak farklılaşmadığı saptanmıştır. Başka bir ifadeyle tercih edilen materyal türü ve sıklığının farklı tür okullardan mezun olma değişkeninden bağımsız olduğu söylenebilir.

Farklı gelir düzeyine sahip olan katılımcılar arasında tercih edilen materyal türü ve sıklığı bakımından incelendiğinde gazetelerde ($\chi^2=13.475$, $p=.679$), mizah dergilerin-

de ($\chi^2=.5873$, $p=.645$), bilim teknik dergisinde ($\chi^2=9.2445$, $p=.136$), çeşitli dergilerde ($\chi^2=11.3471$, $p=.090$), sanat kitaplarında ($\chi^2=13.6081$, $p=.636$), kültür kitaplarında ($\chi^2=9.2523$, $p=.372$), bilimsel kitaplarda ($\chi^2=8.8664$, $p=.652$), okuma durumunun istatistiksel olarak farklılaşmadığı saptanmıştır. Ancak farklı gelir düzeylerine sahip katılımcılar arasında aylık okunan dergi sayısı bakımından anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Buna göre aylık gelir düzeyi 1200 TL ve altı olan katılımcıların ($\chi^2=.5435$, $p=.008$), okudukları dergi sayısının, aylık geliri 2401 TL ve üzeri olan katılımcılara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Annelerinin öğrenim düzeyi farklı olan katılımcılar arasında tercih edilen materyal türü ve sıklığı bakımından incelendiğinde gazetelerde ($\chi^2=11.152$, $p=.053$), mizah dergilerinde ($\chi^2=7.1119$, $p=.631$), çeşitli dergiler ($\chi^2=9.8296$, $p=.123$) ile bilimsel kitaplarda ($\chi^2=7.6857$, $p=.069$), okuma durumunun istatistiksel olarak farklılaşmadığı saptanmıştır. Ancak annenin öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan katılımcıların bilim teknik dergisi ($\chi^2=8.225$, $p=.007$), sanat ($\chi^2=10.4494$, $p=.004$), ve kültür kitaplarını ($\chi^2=7.6717$, $p=.025$), tercih etme sıklıkları, anne öğrenim düzeyi ilköğretim ve altı olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Babalarının öğrenim düzeyi farklı olan katılımcılar arasında tercih edilen materyal türü ve sıklığı incelendiğinde gazetelerde ($\chi^2=14.4175$, $p=.414$), mizah dergilerinde ($\chi^2=10.746$, $p=.268$), bilim teknik dergisinde ($\chi^2=10.5035$, $p=.271$), çeşitli dergilerde ($\chi^2=12.5794$, $p=.121$), sanat kitaplarında ($\chi^2=14.0905$, $p=.496$), kültür kitaplarında ($\chi^2=9.6256$, $p=.952$), bilimsel kitaplarda ($\chi^2=9.7504$, $p=.282$), okumanın anlamlı bir değişim göstermediği saptanmıştır.

Katılımcıların yalnızca %12.8 ($n=19$)'i "yeterince" kitap okuduklarını belirirken, %67.6 ($n=100$)'sı ise yeterince okumadığını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin %19.6 ($n=29$)'sı da "kısmen" cevabını vermiştir. Bu durum; cinsiyet ($\chi^2=1.104$, $p=0.576$), öğretim türü ($\chi^2=4.310$, $p=0.116$), okul türü ($\chi^2=4.220$, $p=0.837$), gelir düzeyi ($\chi^2=9.707$, $p=0.286$), anne öğrenim düzeyi ($\chi^2=12.005$, $p=0.062$) ile baba öğrenim düzeyi ($\chi^2=12.716$, $p=0.122$) değişkenlerince de farklılaşmamaktadır.

Araştırma kapsamında sınıf öğretmeni adaylarının ayda okudukları kitap ve dergi sayıları ise Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ayda Okudukları Kitap ve Dergi Sayısına İlişkin Sonuçlar

Okunan Kitap ve Dergi Sayısı	0		1		2		3		4 ve +	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Ayda Okunan Kitap	21	13.3	91	58.2	35	22.2	7	4.4	3	1.9
Ayda Okunan Dergi	61	38.7	68	43.4	21	13.6	5	3.1	2	1.2

Tablo 4’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarından % 13,3’ü (n=21) “hiç” kitap okumadığını ifade ederken, % 58,2’si (n=91) ayda bir, % 22,2’si (n=35) ayda iki kitap, % 4,4’ü (n=7) ayda üç kitap ve % 1,9’u (n=3) ayda dört ve üzerinde kitap okuduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu literatürde yer alan bazı araştırma sonuçlarıyla (Eşgin ve Karadağ, 2000; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Gönen, Öncü ve Işıtan, 2005; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Aslantürk, 2010; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009) benzerlik göstermektedir. Genel bir değerlendirmeye söyleyecek olursak sınıf öğretmeni adayları kendi okuma alışkanlıklarını yeterli görmezken yaklaşık olarak üçte ikisinin de yeterince kitap okumadıklarını ifade edebiliriz.

Sorulan bir başka soruya verilen yanıtlara göre, sınıf öğretmeni adaylarının %61,7’sinin halen kitap okuduğu, %38,3’ünün ise şu anda bir kitap okumadığı belirlenmiştir. Öğretmen adayları kitap okuyamama nedenleri arasında ise, “Dostlarla sohbet daha çekici geliyor” nedeninin 2,7643 yanıt ortalaması ile ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. Buna göre ikinci sırada 2,6434 yanıt ortalaması ile “Yorgun oluyorum”, 2.5500 ile “İşlerden vakit bulamıyorum”, 2.2535 ile “Kitap fiyatlarının çok yüksek olması” ve son sırada da 2.2074’lük katılımıla “TV izlemeyi tercih ediyorum” yargısı yer almıştır.

Dergi okuma oranları açısından incelendiğinde ise, katılımcıların önemli bir kısmının (% 38,7) (n=61) herhangi bir dergi okumadıkları görülmektedir. Buna göre aday öğretmenler sırasıyla % 43,4’ü (n=68) ayda bir, % 13,6’sı (n=21) iki, % 3,1’i (n=5) ayda üç dergi okudukları görülürken dört ve daha fazla dergi okuyanlar %1,2’lik oranla 2 kişi şeklinde sıralanmaktadır. Bu sonuç Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Aslantürk (2010) tarafından yapılan araştırma bulgusuyla paralellik göstermektedir. Ancak Yılmaz, Köse ve Korkut (2009) tarafından iki farklı üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada katılımcıların yarıdan fazlasının (% 51) sürekli olarak dergi okuduğu görülmüştür. Her iki araştırma sonucuna göre sınıf öğretmeni adaylarının sözü edilen çalışmada ki katılımcılardan daha az dergi okudukları söylenebilir.

Tartışma

Araştırma bulguları incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgisi puanlarının cinsiyet, öğretim türü, mezun olunan okul türü, gelir düzeyi ile babanın eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Buna karşın okuma ilgisi toplam puanları, anneleri farklı öğrenim düzeylerine sahip katılımcılar arasında ise istatistiksel olarak anlamlı biçimde farklılaştığı bulunmuştur. Söz konusu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan karşılaştırma sonucuna göre annelerinin öğrenim düzeyi lise ve üstü olan katılımcıların okuma ilgisi düzeyleri, ilköğretim ve okuryazar olmayan katılımcılara göre daha yüksek düzeydedir.

Alan yazında öğretmen adaylarının okuma ilgileri ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi sorgulayan çok sayıda çalışma yer almaktadır. Söz konusu araştırma sonuçları incelendiğinde ise cinsiyet açısından kızların okuma ilgisinin erkeklerden daha yüksek olduğunu (Aral ve Aktaş, 1997; Hall ve Coles, 1999; Coles ve Hall, 2002; Saracaloğlu vd, 2003; Gönen vd, 2004; Gömleksiz, 2005; Saracaloğlu vd, 2006; Saracaloğlu vd, 2007; Odabaş vd, 2008; Akt. Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010) göstermektedir. Bu yönüyle eldeki çalışma bulgusunun literatürü desteklemediği anlaşılmaktadır.

Buna karşın sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgilerinin öğrenim gördükleri öğretim türünden bağımsız olduğu şeklinde ulaşılan sonuç ile de literatür (Saracaloğlu vd. 2007; Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010) birbirini desteklemektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgilerinin mezun olunan lise türünden bağımsız olduğu sonucu ise Sağlam, Suna ve Çengelci (2007) ile Aslantürk, (2008) tarafından yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Yine öğretmen adaylarının okuma ilgi puanları aile gelir düzeyi açısından incelendiğinde ise literatürde (Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007) benzer sonuçlarla birlikte, aileleri üst gelir düzeyine sahip öğrencilerin okuma ilgileri orta ve alt gelire sahip olanlardan daha yüksek olduğunu gösteren (Dökmen, 1994; Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010) araştırma bulguları da yer almaktadır. Her iki sonuç birlikte düşünüldüğünde gelir düzeyinin okuma ilgilerini yansıtmada yeterince belirgin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer sonuç ise babaların eğitim düzeyinin okuma ilgisi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmazken annelerin eğitim düzeyi açısından anlamlı biçimde farklılaştığı görülmüştür. Çocuğun eğitiminde ilk öğretmenin anneler olduğu düşünülürse, okuma ilgisinin kazandırılmasında üzerlerine büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Kendisi okuryazar olmayan ya da okuryazar olup okuma alışkanlığı olmayan ailelerin çocuklarında okuma ilgi ve alışkanlığını kazandırmaları beklenemez.

Okuma alışkanlıklarına ilişkin elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmeni adaylarının sırasıyla gazete, sanat kitapları, çeşitli dergiler, mizah dergisi, kültür kitapları, bilim teknik dergisi ve bilimsel kitaplar okuduğu şeklinde olmuştur. Bu sonuç literatürdeki pek çok araştırma bulgusuyla benzerlik göstermektedir (Esgin ve Karadağ, 2000; Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Gönen, Öncü ve Işıtan, 2005; Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2006; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009; Aslantürk ve Saracaloğlu, 2010; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Aslantürk 2010). Ne var ki sınıf öğretmeni adaylarının en az okumayı tercih ettikleri türlerin “bilimsel kitaplar, bilim teknik dergileri ve kültür kitapları” olduğu düşünülürse toplumun ve geleceğin mimarı olan öğretmenler açısından bu durumun oldukça düşündürücü olduğu söylenebilir.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin okudukları materyal türü ve sıklığı cinsiyet açısından da incelenmiş olup, gazete, mizah dergisi, çeşitli dergiler ile kültür kitaplarında okuma durumunun istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı

saptanmıştır. Buna karşın kadın katılımcıların sanat kitaplarını tercih etme düzeyleri erkeklere göre daha yüksek iken erkek katılımcıların da bilimsel kitap tercih etme düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç literatürde yer alan pek çok araştırma bulgusuyla (Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu, 2009; Gömleksiz, 2004; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Aslantürk, 2010) paralellik göstermektedir.

Tercih edilen materyal türü ve sıklığı öğretim türüne göre incelendiğinde ise gazete, mizah dergisi, bilim teknik dergisi, çeşitli dergiler, sanat kitapları, kültür kitapları ile bilimsel kitaplar okumanın istatistiksel açıdan farklılaşmadığı saptanmıştır. Literatürde bu sonucu destekleyen bazı araştırma bulguları bulunmaktadır (Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007). Bu yönüyle tercih edilen materyal türü ve sıklığının öğretim türü değişkeninden bağımsız olduğu söylenebilir.

Farklı tür okullardan mezun olan katılımcılar arasında tercih edilen materyal türü ve sıklığı incelendiğinde ise gazete, mizah dergisi, bilim teknik dergisi, çeşitli dergiler, sanat kitapları, kültür kitapları ile bilimsel kitaplar okuma durumunun istatistiksel olarak farklılaşmadığı saptanmıştır. Benzer bir sonuçta Aslantürk (2008) tarafından yapılan çalışmada ortaya konmuştur. Her iki araştırma bulgusundan hareketle tercih edilen materyal türü ve sıklığının farklı tür okullardan mezun olma değişkeninden bağımsız olduğu söylenebilir.

Farklı gelir düzeylerindeki katılımcılar arasında tercih edilen materyal türü ve sıklığı incelendiğinde de gazete, mizah dergisi, bilim teknik dergisi, çeşitli dergiler, sanat kitapları, kültür kitapları ile bilimsel kitaplar okumanın istatistiksel olarak farklılaşmadığı saptanmıştır. Bu bulgu literatürdeki benzer çalışmaların (Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2007; Aslantürk, 2008; Kurulgan ve Çekerol, 2008; Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010) bulgusu ile paralellik göstermektedir. Ancak farklı gelir düzeylerine sahip katılımcılar arasında aylık okunan dergi sayısının anlamlı bir şekilde değiştiği de belirlemeler arasındadır. Buna göre aylık gelir düzeyi 1200 TL ve altı olan katılımcıların okudukları dergi sayısının, aylık geliri 2401 TL ve üzeri olan katılımcılara göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

Annelerinin öğrenim düzeyi farklı olan katılımcılar arasında tercih edilen materyal türü ve sıklığı bakımından incelendiğinde de gazete, mizah dergisi, bilim teknik dergisi, çeşitli dergiler, sanat kitapları, kültür kitapları ile bilimsel kitaplar okumanın istatistiksel olarak farklılaşmadığı saptanmıştır. Ancak annenin öğrenim düzeyi lise ve üzeri olan katılımcıların bilim teknik dergisi, sanat ve kültür kitaplarını tercih etme sıklıkları, anne öğrenim düzeyi ilköğretim ve altı olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okuma alışkanlığının kazanılmasında ailenin özellikle de annelerin belirleyici olduğunu ortaya koyan pek çok çalışma bulunmaktadır (Hughes-Hassel ve Lutz, 2006; Ungan, 2008; Ersoy, 2007; Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008). Bu açıdan çocuklar ilk öğrenmeleri gibi ilk alışkanlıklarını da anne ve babalarından edinirler. Ne var ki Arıcı'nın yaptığı çalışma-

da öğrencilerin %57,3'ü kitap okuma alışkanlığını öğretmeninden aldığını söylerken bu oran anneler için, %17,9; babalar için ise %13,4'tür. Öğrencilerin % 35,4'ü ilk kitaplarını öğretmenlerinden aldıklarını söylemektedir. Yine Bekar'ın (2005) yaptığı araştırmada da öğrencilerin %90'ının ders kitabı dışındaki kitapla ilk kez 6-8 yaşları arasında karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Okuma alışkanlığının kazandırılmasında bu yaşların oldukça geç olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla Türkiye'de ailelerin kitap okuma alışkanlığını kazandırmada oldukça yetersiz oldukları söylenebilir.

Babalarının öğrenim düzeyi farklı olan katılımcılar arasında tercih edilen materyal türü ve sıklığı açısından da incelendiğinde gazete, mizah dergisi, bilim teknik dergisi, çeşitli dergiler, sanat kitapları, kültür kitapları ile bilimsel kitaplar okumanın istatistiksel olarak farklılaşmadığı bulunmuştur. Ancak bu araştırma bulgusu, babalarının eğitim düzeyi yüksek olan çocukların okuma sıklıklarının arttığını ortaya koyan araştırma sonuçlarıyla ters düşmektedir (Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010).

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise sınıf öğretmeni adaylarının kendi okuma alışkanlıklarını yeterli bulmadıkları yönündedir. Bu durum, cinsiyet, öğretim türü, okul türü, gelir düzeyi, anne öğrenim düzeyi ile baba öğrenim düzeyi değişkenlerince de değişmemektedir. Elde edilen bu bulgu literatürde yer alan çok sayıda araştırma bulgusuyla örtüşmektedir (Odabas, Odabas ve Polat, 2008; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009; Saracaloğlu, Karasakalolu ve Yenice, 2009; Saracaloğlu, Karasakalolu ve Aslantürk 2010).

Sonuç

Okuma ilgi ve alışkanlık düzeyi aynı zamanda bir toplumun kültür düzeyini de yansıtmaktadır. Bunun için toplumun kültürel düzeyini belli aralıklarla ölçmek önem taşımaktadır.

Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırma bulgusuna göre, katılımcıların en çok okuduğu materyallerin sırasıyla, gazete, sanat kitapları, çeşitli dergiler, mizah dergisi, kültür kitaplar, bilim teknik dergisi ve bilimsel kitaplar olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularında öne çıkan önemli bir husus ise, öğretmen adaylarının kendi okuma alışkanlıklarını yeterli görmedikleri ve yaklaşık olarak üçte ikisinin de yeterince kitap okumadıkları gerçeğidir. Buradan hareketle okuma ilgi ve alışkanlığının kazandırılmasında önemli bir misyonu yüklenecek olan sınıf öğretmeni adaylarının kendi okuma alışkanlıklarının istenilen ölçüde olmadığı gerçeğidir.

Çalışmaya konu olan bulgular doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir;

Bu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarına etki edeceği düşünülen bazı faktörler ele alınmıştır. Okuma kültürünün gelişimi için söz konusu değişkenler artırılarak, eğitimin her tür ve kademesinde daha geniş çaplı araştırmalar yapılmalıdır.

Okuma yazma becerisi insan için mekaniksel, basit bir faaliyettir. Okuma ilgi ve alışkanlığı ise daha çok duyuşsal ve devinişsel boyutları olan son derece özel karmaşık bir eylem tarzıdır. Bu nedenle okuma yazma eğitimini mekaniksel faaliyete indirgemen, duyuşsal ve devinişsel boyutlarını güçlendirerek, üst bir bilinç, üst bir beceri ve üst bir kazanım olarak görülmesi eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin birincil amacı olmalıdır.

Okumaya karşı ilgi ve sevginin biçimlendiği, okuma alışkanlığının temelini atıldığı kritik dönemlerden olan aile ve okul kurumlarında farkındalığı artırıcı etkinlikler yapılmalıdır.

Öğretmen yetiştiren kurumlarda okuma ilgi ve alışkanlığının kazandırılmasına yönelik çeşitli etkinlik ve projeler düzenlenerek başta aday öğretmenlerde söz konusu becerilerin gelişimi sağlanmalıdır.

4. Kaynakça

- Alaylıoğlu, R. ve Oğuzkan, A. F. (1976). Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri.
- Aslantürk, E. (2008). Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Aslantürk, E. ve Saracaloğlu, A.S. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1), 155-176.
- Bamberger, R. (1990). Okuma Alışkanlığını Geliştirme. (Çev. B. Çapar) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bekar, Ü. (2005). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmalarında ailelerin rolü: Kastamonu ili örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bircan, İ. ve Tekin, M. (1989). Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 22(1), 393-410.
- Büyüköztürk, S., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, O. E., Karadeniz, S. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, Remzi., Türkyılmaz, Mustafa ve Karadeniz, Abdülkerim. (2010). Ergenlik Dönemi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(3), 1-21.
- Cumhuriyet Gazetesi (C.G.). 16 Temmuz 1998, s.15.
- Dökmen, Ü. (1994) Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psikososyal Bir Araştırma, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Dökmen, Üstün. (1990). Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Okuma Becerileri, İlgileri, Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 23(2), 394-418.
- Kurulgan, M. ve Çekerol, G. S. (2008). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 237-258.

- Ersoy, A. (2007, Ekim). Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Esgin, A., Karadağ, Ö. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, Popüler Bilim, 25(175), 19-20.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), 1-21.
- Gömlüksiz, M. N. ve Telo, A. (2003, Mayıs). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı (Fırat üniversitesi eğitim fakültesi örneği). I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresinde sunulmuş bildiri. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, İzmir.
- Gönen, M., Çelebi-Öncü, E. ve Işıtan, S. (2004). İlköğretim 5., 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi, Millî Eğitim, (164), 7-35.
- Güneş, F. (2007). Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hughes-Hassel, S. ve Lutz, C. (2006). What do You Want to Tell us About Reading? A Survey of The Habits and Attitudes of Urban Middle School Students Toward Leisure Reading. Young Adult Library Services, 4, 39-45.
- Karasar, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Odabaş H., Odabaş-Yonca, Z. ve Coşkun, P. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. Bilgi Dünyası, 9,(2), 431-465.
- Olsen, M. W. ve Gillis, M. (1983). Teaching Reading Study Skills and Course Content to Preservice Teachers. Reading World, December, 23(2). 124-133.
- Özdemirci, F. (1990). Niçin Az Okuyoruz Kamuoyu Araştırması Sonuçlandı, Türk Kütüphaneciliği, 4(3), 154-155.
- Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS). (2003). PIRLS International Report. US: International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA).
- Sağlam, M., Suna, Ç. ve Çengelci, T. (2007, Nisan). Sınıf öğretmenliği ile diğer öğretmenlik programları öğrencilerinin okuma alışkanlığı düzeylerinin karşılaştırılması. VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Sağlamtuğç, T. (1990). Türkiye'de Üniversite Kütüphanecilik Bölümlerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Özgür (Boş) Zaman Dışı Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, Türk Kütüphaneciliği, 4(1), 3-21.
- Saracaloğlu, A.S., Bozkurt, N., Serin, O., (2003). Üniversite Öğrencilerinin Okuma İlgileri ve Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler, Eğitim Araştırmaları, 4(12), 149-157.
- Saracaloğlu, A.S., Karasakaloğlu, N. ve Yenice, N. (2007, Nisan). Öğretmen adaylarının problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Saracaloğlu, A.S., Yenice, N., Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen Adaylarının İletişim ve Problem Çözme Becerileri ile Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişki, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2), 186-206.
- Saracaloğlu, A.S., Karasakaloğlu, N. ve Aslantürk, E. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması (Adnan Menderes ve Uludağ Üniversiteleri Örneği), Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(3), 457-480.

- Türk Dil Kurumu. (1998). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ungan, S. (2008). Okuma Alışkanlığımızın Kültürel Altyapısı, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1),218-228.
- Yılmaz Aydın, Z. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığı, İlköğretim Online, 5(1), 1-6.
- Yılmaz, B. (1993). Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Yılmaz, B. (1995). Okuma Sosyolojisi: Ankara'da Oturanların Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, Türk Kütüphaneciliği, 9(3), 325-336.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı, Bilgi Dünyası, 5(2), 115-136.
- Yılmaz, B., Köse, E. ve Korkut, S. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. Türk Kütüphaneciliği, 23(1), 22-51.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

While reading, which is the main dynamic of recognizing, understanding and making sense of people and the life itself, used to be seen as the process of perceiving symbols by decoding them (Güneş, 2007; Bamberger, 1990); today it is regarded as the process of constituting meaning, in which prior knowledge is used, which is based on a proper purpose and method, and which is carried out in a regulated environment. Reading, which has numerous individual, social and political benefits, becomes meaningful only when it is performed in a planned and continuous manner. This fact is referred to in the literature as reading interest and reading habit.

Today, the innovative and contemporary education approach aims to train individuals who are responsible for their own learning, who are capable of producing and utilizing knowledge in a learner-centered structure, who think critically, who possess problem solving skills, and who constantly research, read and interpret also outside the school environment. It is teachers' responsibility to train individuals who can fulfill the requirements of the information age. Having this skill is contingent upon the habit of reading. In this study, it was aimed to determine whether pre-service classroom teachers' reading interests and habits differ with respect to gender, type of education, type of previous educational institution, family income and parents' educational background.

Method

The research is descriptive and was carried out in the relational screening model. The universe consisted of fourth-grade pre-service classroom teachers attending a state university in central Anatolia in 2012-2013. The sample, on the other hand, consisted of 157 (113 Female 41 Male) randomly selected students.

In collecting the research data, the "Reading Interest Scale", developed by Dökmen (1994), and the "Reading Habit Adults Questionnaire Form" were employed. Data were analyzed using independent samples t-test, one-way variance analysis, Tukey test and chi square (χ^2) test.

Findings and Suggestions

The findings of this study, which was carried out with the purpose of describing pre-service classroom teachers' reading interests and attitudes, are summarized below:

It was determined that pre-service classroom teachers' reading interest scores do not significantly differ with respect to gender, type of education, type of previous educational institution, income level and father's educational background. On the other hand, it was found that these scores significantly differ between participants whose mothers' have different educational backgrounds. According to the result of the comparison performed in order to determine where this difference lies; those participants whose mothers are high school graduates or above have higher reading interest levels than participants whose mothers are elementary school graduates or illiterate.

Departing from this finding, it was tested strongly once again that mothers, who are first teachers, are highly influential and thus responsible in the acquisition of reading interest. In this respect, it is highly difficult for mothers, who are either illiterate or do not have a reading habit, to raise children with reading interest and habit.

It was found that the participant pre-service classroom teachers read newspapers, artistic books, various magazines, comic magazines, culture books, scientific and technological magazines and scientific books, in order of frequency. The least preferred reading sources are "scientific books, scientific and technological magazines and culture books". This finding is highly alarming, as teachers are the architects of the society and its future.

In the research, type and frequency of reading materials read by pre-service classroom teachers were examined with respect to gender. It was found that gender does not play a statistically significant role in the participants' reading of newspaper, comic magazines, various magazines and culture books. On the other hand, female participants prefer artistic books more than their male counterparts, whereas males have a higher tendency to read scientific books.

Moreover, types and frequency of materials preferred were addressed with respect to type of education, and it was found that the type of education is not a statistically significant factor in reading newspaper, comic magazines, scientific and technological magazines, various magazines, artistic books, culture books and science books.

It was also found that the type of educational institution that the participant graduated from is not a statistically significant factor in reading newspaper, comic magazines, scientific and technological magazines, various magazines, artistic books, culture books and science books.

Similarly, it was determined that income level is not a statistically significant factor in reading newspaper, comic magazines, scientific and technological magazines, various magazines, artistic books, culture books and science books.

It was determined that mother's and father's educational backgrounds are not statistically significant factors in reading newspaper, comic magazines, scientific and technological magazines, various magazines, artistic books, culture books and science books. However, it was found that participants whose mothers are high school graduates or above prefer to read scientific and technological magazines and artistic and culture books more than those whose mothers are elementary school graduates or less.

Yet another finding of the research is that the pre-service classroom teachers do not see their reading habits as adequate. This finding does not differ with respect to the variables of gender, type of education, type of educational institution, income level, mother's educational background or father's educational background.

In line with these findings, some suggestions are the following;

In this research, various factors that were thought to have impact upon pre-service classroom teachers' reading interests and habits were addressed. For the development of the culture reading, studies with broader scopes should be carried out by increasing the number of variables and extending the scope to all types and levels of education.

Activities should be performed in families and schools, where the attitude towards reading is shaped, in order to raise awareness.